

Hajdú Farkas-Zoltán • Nincs kikötő

-né (-én) sorozat

Hajdú Farkas-Zoltán

Nincs kikötő

konzervatív regény

-né VI.

BOOKART
Csíkszereda, 2026

Szerkesztette
Leimeiszter Barnabás

Illusztrálta és a borítót tervezte
Paál Zsuzsanna

ISBN
978-630-6769-16-2

*A regény ne kerékpárversenyre hasonlítson, hanem
sokfogásos lakomára.*

Milan Kundera

© Hajdú Farkas-Zoltán, 2026
© Bookart, 2026

NINCS KIKÖTŐ

A mű sava-borsa

Előzmények

Maria könyve

- Ipse és a szürke füzet – Maria az erkélyen – hazatérés a naplóhoz – pólai indulás
- Ludovika! – készülődő Ghizela –

Psychopathia Sexualis

- asszonysors – amikor a pásztor elvesztette a juhait

Rendfokozat nélkül

- visszatérés Krnovba – Mark Twain és Márai Sándor írógépe
- a fordítás dilemmái – kezdet és vég – a révnél – Jägerndorfban
- Kurt Westphal – borvásár – Libuše Fiedlerová asszonyság
- Roter Berg – a zsinagóga kertje – vesztes múltak
- Maria és Magdalena – az erdészház

Kedves Lujza

- találkozás S. K. Ágnessel – a mágikus szerszám – egy kedves ember
- Janka – girlandos kötésmód és enyhe kötöttség – rugalmas fém tollhegy, vasgallusztinta
- Julianna – elefántormány-szerű árkádos kezdővonalak
- Márai és a Parker 51 – Zelmuska – kibillenő egyensúlyok
- Zsüli – parancsok Budapestről – villámcsapás

Ingóságok

- Fides Matrimonii – kikeresztelkedés – a nők akarata – márványlapos mosdóasztal tükörrel – rendezetlen halmazok – a lányok háborúja – tengeri kagylók – ordítások, hosszú párbeszéddek, néha muzsika

- Heinrich hozománya – egy fehér Lada – kísértetek a bölcső körül – mértékletesség és fejlett kötelességtudat – lomtalanítás – összetört fülcsga

Származási igazolvány

- csehszlovák illetékbélyeg – Il Pumo Primitivo – csak papíron léteznek – ecetes és törkölyös hordók – széttépett haza – egy rosszul elhelyezett bútor
- kastélyos találkozás – két magyar író – polcok boros tülekedése – dekadens intermezzo
- Európa legfényesebb elméje – félreérthetetlen táblák – a magára hagyottak zsolozsmái

- rögzült állapot – majomzenekar – Finette – túl kevés hús

Ingatlan Újpesten

- Ludovika levele – hivatalnoki kézírás – öt darab öntöttvas tűzhely – három német vadász
- átlagos órabér – kellő tapintat – Nemtudomka – hangyabolytorta és képviselőfánk – Carina
- Levente elindul – két díszlövés – Kristina Gyllenstierna – életképes unokák – svéd kontinuitáselmélet
- Palazzo Farnese – fúrókagylók – Anders Franzén – exoctus – evilági feltámadás

FelVilág

ELŐHANG

*Aki könyveket ír, az vagy minden (egyetlen világ-
egyetem önmaga és mindenki más számára), vagy semmi.
És mivel a minden sohase fog megadatni egyetlen embernek
sem, mi mindannyian, akik könyveket írunk, semmik va-
gyunk. Elismeretlenek, féltékenyek, sebzettek. És a másik
halálát kívánjuk. Ebben mindannyian egyformák vagyunk.*

Milan Kundera

A mű savát-borsát a tónus váltakozása adja; a nagy ívű és a hétköznapi ötvöződése, a kivételes és a megszokott egybe-
fonódása – így Ipse. Mert lényegileg a Teremtést is ez az ösz-
szetettséggel jellemzi. Néha felismered, látod, érzed, amikor a
folyóban úszol, de hosszabb ideig képtelen vagy ezt a megrá-
zó élményt elviselni. Ilyenkor működésbe lép benned egy-
fajta önvédelmi mechanizmus, amelynek hatására kétségbe-
esetten a part felé tempózol, majd amikor újra biztonságban
érzed magad, megpróbálsz túllépni a beláthatatlan sorson,
noha tudod, hogy ez a kacsintgatás könnyen lapos élcelődés-
be, szellemeskedésbe torkollhat; a hiánya meg hamis pátosz-
ba. Mindkettő nagyon kínos lenne számodra.

Jó lenne már elfogadnunk, beletörődnünk abba, hogy
testi és szellemi adottságainkkal az animális, ingatag, mi

több, roskatag létbe lettünk dobva. Ergo: szövegeink csak
akkor lesznek tisztességesek, szavahihetők, hitelt érdem-
lők, ha ebben a feltétlen tudomásulvételben gyökereznek.

Az ihletnek, szóval hogy erőt veszünk magunkon, legyőz-
zük mindennapiságunkat, semmi köze a tudatossághoz.
Nem úgy működik, hogy leülünk a gép elé, miután megfőz-
tünk, kivittük a kutyát sétálni, csókkal köszöntöttük mun-
kából érkező, állandóan fáradtságra panaszkodó asszonyun-
kat – és elkezdünk írni. Mert az ihlet a vegetatívban lakozik,
szobanövényhez hasonló: nem ismerjük, érez-e, szeret-e,
gyűlöl-e. Akárhogy gondozzuk, néha megmagyarázhatat-
lanul kivirul, de legtöbbször barnuló leveleitől leszünk dep-
ressziósak.

Az ihlet evilági léte, külleme, szóval amit néma titkából
megfejtenei vélünk-remélünk, a zenéhez hasonlatos – fülünk-
be cseng, szemünkbe villan egy nem evilági hangsor, látvány.
Azt hiszem, hogy ez a leírt, a látványt tornyozó-ferdítő-for-
gató-kicsavaró-elcséplő-elhallgató betűbirodalomban is ér-
vényes. Sok olyan okos, élvezhető irományt, prédikációt ol-
vastam már, melyhez úgy éreztem, semmi közöm. Mert vég-
képp hiányzott belőlük az ösztönös, az, amitől úgy érzem:
aha! Itt most felragyogott valami, ezt nem teheték tudato-
san, ebben a Felfoghatatlannak a keze is benne van. Olyan ez,
mint amikor egy repedésen hirtelen besüt a nap.

ELŐZMÉNYEK

A -né című könyvsorozat gerince egy budapesti ócska-piacon felbukkant családi levéltár darabjainak bemutatása, leírása, a racionalitás törvényeit lehetőleg szem előtt tartó elemzése 1876-tól napjainkig. A történetek középpontjában a dokumentumok szereplői: a magyar–zsidó származású Weisz Lujza és férje, a sziléziai német Haissig Heinrich állnak, illetve az Erdélyben született, de Németországban élő magyar író, az említett levéltár mai birtokosa, Ipse, valamint Ghizela, Ipse gyerekeinek örök életű anyapótló dajkája.

A homályból felbukkanó családi levéltár dokumentumait tanulmányozó Ipse az okmányok, levelek tartalmának idézése mellett a dokumentumok formai jegyeit (betűtípus, papírmínőség stb.) is részletesen leírja. Az anyakönyvi kivonatok, házassági szerződések, szolgálati kinevezések, kérvények, mindennemű pizkozatok, hivatalos és magánlevelek, levelezőlapok, adásvételi szerződések, kegydíjkérelmek, kézzel és géppel kitöltött típusnyomtatványok, határozatok, végzések, menetlevelek, árja származást bizonyító okmányok, kéményseprésről szóló bizonylatok, lottószelvények, elhalálozási értesítések a regényfolyam során családtörténété állnak össze.

Ipse oknyomozói munkáját mindegyre megszakítják a bensejéből feltörő képek, asszociációk. A tények racionális feldolgozását át- meg átszővi az értelmezés szubjektivitása.

Egy-egy dokumentum tanulmányozása emlékeket idéz fel benne, fantáziája fáradhatatlanul működik, s olykor az érzelmek győzedelmeskednek a józanság felett, kétségbe vonva a tervszerű munkálkodás hipotéziseit.

I. A homályban maradás ösztöne. A dunavecsei Lujza (szül. 1887) és a sziléziai Jägerndorfból származó Heinrich (szül. 1883) sorsa Pólában fonódik össze, ahol Heinrichet kinevezik az osztrák–magyar haditengerészet írnokává. A két fiatal 1913-ban kel egybe; házassági levelüket a pólai római katolikus parókia állítja ki. Ipse megpróbáltatásokban nem szűkölködő közös pólai éveiket Heinrich 1918. december 16-án kiállított *Urlaubschein*jéig követi, amiből kiviláglik, hogy egy napon belül távozniuk kell a kikötővárosból. 21-én érkeznek meg Heinrich szülővárosába, a csehszlovák állam által Krnovnak átkeresztelt Jägerndorfba. Az első kötetnek mégsem ez a legutolsó dokumentuma, hanem az az 1918. december 26-án kiállított *Offener Befehl* (Nyílt Parancs), amelyet bizonyos „Heisig Marie” nevére állított ki az új hatóság. Ebből tudjuk meg, hogy Heinrich nővére vagy húga bizonyos ideig a fiatal házaspárral éltett Pólában. Az ő történetükkel párhuzamosan az Ipséék háztartásába – az írói képzeletben – besegítő, 1898-as születésű Ghizela életével is megismerkedünk. A békeévekben apjának jól menő cipésműhelye volt Máramarosszigeten. A fiatal lány megpróbáltatásai az első világháború végnapjaiban apja halálával kezdődnek; családját és magyar identitását mindinkább hátrahagyva tagozódik be az új román világba.

II. Békebeli 1913. Az év hónapjainak megfelelően tizenkét részre osztott könyv fejezeteiben néhány sorostól kétoldalasig terjedő részek követik egymást, amelyek javarészt

híres magyar és külföldi művészek és tudósok (Ady, Csáth, Freud, Joyce, Spengler, Kafka, Picasso, Einstein, Bartók, Móricz stb.) korabeli naplóin, levelein és sajtóhírek kivonatain alapulnak, de a könyv oldalain feltűnnek az előző kötet szereplői – Lujza, Heinrich és Ghizela – is. Az életrajzi részletek többek között a *Nyugat* folyóirat és a *Csíki Hírlap* utolsó békebeli évfolyamából származó cikkekkel együtt állnak össze az 1913-as évet színesen bemutató, lektúrszerű olvasmánnyá.

III. Ki ez az Ipse? Ipse az identitáskérdéseket immár saját mellének szegezi: főszereplővé lép elő a harmadik kötetben, amelyből még alaposabban megismerhetjük a családját, erdélyi gyerek- és fiatakorának világát, a mindennapokat a romániai nacionálkommunizmus idején. Az elbeszélő jelenkori életének körülményeibe is beavat: a dohányzás különböző formáit, a borokat és a zeneműveket illető ízlésével és a fürdőzési szertartásainak részletes bemutatásával epikureus életélvezőként áll elénk. A könyv egyik, hol anekdotikus, hol esszéisztikusan ábrázolt fő témája az emigráció: 1987-es távozása Törökországon át a Német Szövetségi Köztársaságba, illetve beilleszkedésének vagy arra való képtelenségének tapasztalatai.

IV. Csonkamagyar 1919. A kötet a második rész koncepcióját követve, tizenkét fejezetben meséli el Csonka-Magyarország születését – s annak bemutatására is kísérletet tesz, hogyan váltunk mi, magyarok „csonkamagyarokká”. Megelevenedik előttünk az őszirózsás rendszer bukása, a Tanácsköztársaság 133 napja, az ellenforradalmi kurzus hajnala, az utódállamok berendezkedése az elcsatolt területeken, a világháború után Európa-szerte dúló politikai, kulturális és erkölcsi zűrzavar. A szerző az

eseményekben jelentősebb vagy kevésbé jelentős szerepet játszó személyeknek, híres vagy kevésbé híres magyar és külföldi szemtanúknak az írásait, illetve az újságok aprócseprő híradásait felhasználva rekonstruálja az 1919-es esztendő történéseit, egyúttal folytatja Lujza, Heinrich és Ghizela történetét.

V. Márton nyaracskája. A könyv főmotívuma a szerelem. A címmé emelt, Szent Márton halálához kapcsolódó német kifejezés a nyárnak egy röpke, késő őszi fellángolására utal. Ilyen késői láng perzseli meg a keserű román–francia gondolkodót, a hetvenéves E. M. Ciorant, amikor megismerkedik a harmincöt éves kölni némettanárnővel, Friedgard Thomával. Friedgardot először a Ciorannal folytatott levelezéséből ismerjük meg, majd személyesen is élénk toppan a szerző vele készített interjújában. Két test újra egymásra hangolódása a gyerekszülés után: ezzel a feladattal vívódik egy magyar–szlovák házaspár. Háninak, egy másik történet főszereplőjének, ennek a szerencsétlen sorsú kárpátaljai zsidó lánynak csak az állati sorba taszított létezés végletes testi kiszolgáltatottsága jut. Hangszerekként fonódnak össze egy zenekarrá az öreg test fiatal vágyairól szóló vallomások, hogy az egyik szólam aztán visszatérve végső, rezignált megbékéléssé csendesüljön a könyv utolsó lapjain.

I. MARIA KÖNYVE

*Az egyetlen, amit megtehetünk, hogy hírt adunk
önmagunkról. Minden egyébbel túllépjük hatáskörünket.
Minden egyéb hazugság.*

Milan Kundera

előkészületek

Ipsének már napok óta a szürke borítójú füzet jár az eszében. Szokásához híven mielőtt belelapozna, hajnali, naplóíró asztalára teszi, hogy gondosan megvizsgálhassa küllemét. Ami csak első, felületes pillantásra tűnik semmitmondónak. Valójában különleges anyagú, tompán, ezüstösen csillogó borítója van. Orrához emeli, hosszan szagolgatja. Kezdetben csak frissen gőzölgő kávéját érzi, de lassacskán a karcsú füzet illata is felsejlik. Egzotikus, átható, fás, meleg illat. Talán a mirháéhoz hasonlít?

Belelapoz. Az apró, gondos, de valamiért idegennek tűnő kézírást nézegeti. Vajon ki írhatta? Lujza gyerekes, Heinrich peckes kézírását már ismeri. Egyikükéhez sem hasonlít.

Arra, hogy Lujza kakukktojásoknak tűnő dokumentumokat is megőrzött családi levéltárában, volt már precedens: Románecz Mária 1917–18-as lányintézetbeli „Étlapja”. A szütleányos kézírással feljegyzett, sok üres kenyér és kávé, köménymag-, gríz-, reszelttészta-, áttörtsárgarépa-, káposztás és kaporleves, káposztás tészta, mákos és túrós laska, szilvaízes krumplis nudli, almaszószos és tejbegríz, ribizli-szószos rizskása, borsos káposzta és lekváros kenyér szaga áthatja a sorozat nyitódarabja, *A homályban maradás ösztöne* utolsó jeleneteit.

Úgy néz ki, hasonló vendégszöveggel van dolgunk, pergeti tanácstalan Ipsénk ujjai között a sűrűn teleírt lapokat, majd a füzetet a még ismeretlen dokumentumok tornyára helyezve leoltja zöld ernyős olvasólámpáját, és az előszoba félhomályában a fürdőszoba felé araszolgat.

A kádba menta illatú habfürdőt csepegtet. Szerda van, hét közepe. Ilyenkor tanácsos, ha az ember nem engedi el magát túlságosan holmi egzotikus illatoktól. Dél-koreai

szencsás csészéjét keze ügyébe helyezi. Óvatos beszállása után Dr. Heinz Dirks *Die Handschrift Schlüssel zur Persönlichkeit* (Kézírás, a személyiség kulcsa) című vaskos traktátusát lapozgatja. Tanácstalanul tapogatózik a grafológiai szakkifejezések erdejében.

Eszébe jut Gadamer kijelentése, miszerint a napnyugati kultúra esedékes nagy vesztesége a kézírás eltűnése: „A szülőföld számomra a gyermekkorom. S ehhez a gyermekkorhoz az írni tanulás is hozzátartozik. Tollsár, tinta, vonalas szépírásfüzet. Jolán tanító nénim illatos, kövérkés kézfeje, ahogy három íráshoz való ujjamat öleli a ,H’-nál, de a ,G’-nél sem hagy cserben.

Szóval a világ éppen ennek a darabocská szülőföldnek a feladásán munkálkodik. Az emberek jó részének már csak a kézjegyét kell odabiggyesztenie holmi ügyvédi megbízások, adásvételi szerződések, rezsizámlák és kasszabonok alá. Már olyan iskoláról is olvastam, ahol az első osztályos nebulókat egyenesen a számítógép billentyűzete elé ültetik.

De a pesszimizmus tisztességtelen... ezzel csak önmagunknak hazudunk... szóval, ha pesszimisták vagyunk. Mert valójában mindannyian reménykedünk.”

kézírás, Rehm asszonyság

Szegény grafológusok – enged forró vizet kihűlő kádjába Ipse –, éppúgy elvesztik kenyerüket, mint a kesztyűkötők, akikről hajdanán még városrészt – Handschusheim – neveztek el Heidelbergben, fiainak szülővárosában. Vagy az órásmesterek, kötélsoдрók, cipészek, szemfelszedők, esernyőjavítók, kefekötők, olombetűket szedegető nyomdászok.

Aztán eszébe jut, hogy nemrég olvasta: a baden-württembergi Calw-ban székelő Zentrum für Graphologie (Grafológiai Központ) munkatársainak szaktudását manapság

is igénybe veszik a multinacionális cégek vezetői, ha felelős beosztásokra válogatnak a jelentkezők közül. A szaktanácsadónak felkért grafológus feladata az állásra jelentkező kandidátus kézírásának alapján elvégezni személyisége elemzését – állt a tudósításban.

Ezek közül vajon hányan és milyen gyakran írnak kézzel? – ötlük fel Ipsében. Vajon mond-e valamit egyéniségünkről hajdani tanító néniktől tanult kézírásunk?

Elég az aláírás – nyugtatja meg Ipsét Katarina Rehm, a calw-i intézet igazgatósági tagja, okleveles grafológus, aki Németország első számú bulvárlapja, a *BILD-Zeitung* felkérésére Donald Trump, Barack Obama, George W. Bush és Bill Clinton szignóját szakértette. Szerinte csak Clintoné utal megbízható vezetői tulajdonságokra: kiszámíthatóságra, tárgyilagosságra, céltudatosságra. Az „oral office-os” elnök egyenes vonalú aláírása „egyben van”. A kisportolt testű, őszülő haját fiúsan hordó Rehm asszony hozzáteszi: persze botorság lenne egy aláírásból mélyenszántó következtetéseket levonni az illető egyéniségére vonatkozóan. Csupán hajlamokról beszélhetünk. Olyan ez, mint amikor valaki tüsszent. Valószínűleg meghűlt, de az is lehet, hogy allergiás. Ha egy aláírás egyenes vonalú, gazdája nagy valószínűséggel realista és saját útjait járja. Trumpé szögesdrót kerítésre hasonlít. A betűk szorosan egymásra tolulnak, a kézjegyek tühegyes csúcsai és nyers merőlegesei vannak, nem dőlnek sem jobbra, sem balra, csak a fentet és lenetet ismerik. A pozitív érzelmek általában hiányoznak, vagy legalábbis távol állnak az így író emberektől.

A kézírás a testbeszéd egyik megnyilvánulásaként is értelmezhető – tapogatja Rehm asszonyság rövidre nyírt körmeivel Trump aláírását. Aki szóbeli érvelését peckes kézmozdulatokkal támasztja alá, az gyakran nagyon állhatatos. Nem adja fel egykönnyen. De szorult helyzetekben

sem hív segítséget, mert meg van győződve arról, hogy egyedül ő képes győzedelmeskedni. Magányos, csak magában bízik, csak azt tartja jónak, amiben ő hisz és amit ő cselekszik, képtelen környezetének az övétől eltérő véleményét komolyan venni. Aki ezzel szemben szellősebben ír, az nyitott a külvilágból érkező hatásokra.

Ennek még utánanézek – határozza el Ipse, és megnevésíti haját, majd bekeni samponnal. Aztán újra a habok közé süllyed, mert a használati utasítás szerint csak akkor hat a koffeines csoda, ha legalább két percig a fejbőrön hagyjuk. 120-ig elszámolni néha örökkévalóságnak tűnik. Fejbőrét masszírozza, vagy testén jóval lejjebb múlassa az időt? Grafológián morfondírozzon, vagy kislánykákról fantáziáljon? Mire döntene, felesége napenergiával működő órája mutatja, hogy túlteljesített. Felemelkedés! Újabb nehéz, de szép kihívás.

Törülközés a mindig nedves fürdőlepedővel – iskolába menetel előtt zuhanyozó fiai mindig az ő „Széchenyi fürdő” feliratú sötétkéjkjét használják. Pedig anyjuk jó néhány másikat terített a szárítóként is használt két fűtőtestre.

erkélyek

A fürdőszoba nyitott ablakából feltáruuló látvány. Ipsét magához öleli a levegő- és fényáradat. Az élmény megszületésének pillanataira emlékezteti. Ahogy a hűséges és biztonságos folyamból kicsusszan. Kilövik. Kiráncigálják a szárazföldre. A csikorgóan csillogóba. Fülét nyomban megüti a külvilág idegen hangzata – pedig az ablakot mindig szelíden nyitja ki, mondhatni: alázattal.

Belső udvar első pillantásra zsúfoltnak tűnő képe. És a szemközti ház falába belefűrt vaséptmény.

A három erkély.

Ezt látja Ipse nap mint nap. Jobban mondván minden reggel, ha fürdés után kitarja ablakát.

A legfelsőn világoskék virágtartóban muskátlik, télen lila és vörös erikatövek, két fehérre festett kerti szék és kerek asztalka.

A középsőn kényelmes, késő tavasztól vénasszonyok nyaráig bársonypárnákkal becézett eukaliptuszheverők és színes gyertyákkal megrakott alacsony asztal. Az erkélyre akasztott kék-fehér marokkói kerámiákban időről időre frissen ültetett begóniák, százszorszépek, tűzgyöngyvirág, bokros szekfű, dália, amelyek kellő gondozás hiányában idővel fonnyadni, sárgulni kezdenek.

A legalsón nincsenek növények. Annál több a barna zsinagregákra száradni felakasztott fehérnemű. És a hol teli, hol üres sörösláda. Zöld és fekete szemeteszacsó és különböző méretű, égett zsírral telt fazekak meg lábosok.

A látvány mindig más. Pontosabban: mindig ugyanaz.

Maria jelenése az erkélyen

Egyik reggel, ahogy kinyitja a fürdőszoba ablakát, a középső erkélyen megpillantja Maria Haissinget, amint *A homályban maradás ösztöne* utolsó jelenetében bőröndjeivel a pólai vasútállomás menekülő embertömegében araszolgat. Bal könykével meggyvörös kicsi bőröndöt szorít magához. Benne a káukás haditengerészet nyomdájában (DRUCKEREI D. K. U. K. KM – 198.) készült 198-as számú nyomtatvány, a „Nyílt Parancs”. A német nyelvű úrlap felső sarkába utólagosan cseh feliratot pecsételtek, és aláhúzták piros tintával. Ugyanez a piros tintás tollszár a Monarchia kettős címerén is alapos nyomokat hagyott: ideges kezű satírozással lefejezte a civódni látszó kétfejű sast. Felszámolta szíami iker mivoltát.

De hagyjuk a részleteket!

A dokumentum tanúsága szerint Heisig Marie-t, valójában Maria Haissigot, harminchat éves, egyedülálló vagy magára hagyott nőt a pólai REPRÉSENTATION TCHÉQUO-SLOVAQUE kiutasítja a városból. A „csehszlovák külképviselőt” a győzelemmel minden bizonnyal még nem tud mit kezdeni: arra sem képes, hogy a kiebrudalt nevét helyesen leírja. Heinrich és Lujza után ő, Maria húzza le a redőnyt a tengerparton. Utolsóként távozik a hirtelen megmászott, külföldre lett világból.

Az érintettnek kiutálnak egy harmadosztályú vonatjegyet, és hazátlanná nyilvánítják. „Demobilizálják”, vagyis „erkölcsileg és/vagy szellemileg védtelenné teszik” őt, hozzáfűzve, hogy *ärztlich untersucht und infektiös, sowie ungeeigneter Befund*, tehát nincsenek fertőző betegségei, és nem tetves.

Maria Heinrich családjához tartozik. Ha hihetünk az okmány láthatóan kapkodó kitöltőjének, egy évvel idősebb, de hogy milyen vérségi kötelék van köztük (testvéri, esetleg unokatestvéri), homályban marad. Pólában töltött éveiről ez az egyetlen forrás.

Mariát a zsúfolt peronon olasz hordárok rohanják meg, s rángatni kezdik csomagjait. Egy vékonydongájú sihedernek már csak a kizárólagos jut. Kappanhangján *prego, prego signora*t rikoltozva magához ragadja a lekerekített szélű bőröndöcskét. A hévnek engedve a fémszáraz felpattannak, s hirtelen számtalan levél, fénykép repül a betonra. Maria ügyet sem vetve a sűrű *scuzizás*ra térdre veti magát, és lázasan keresgélni kezd a pillangók, szitakötők, éjjeli lepkék, denevérek és baglyok módjára szállongó dokumentumok között, míg rá nem bukkan egy szürke borítójú füzetre. Megkönnyebbülve ajkához szorítja.

Mert Mariában állandóan ott remeg az üldözött emberek félelme. Az ilyen emberek mindenben ellenséget látnak, és mindent gyanúsnak tartanak. Nem bíznak a nappalban,

mert annak fényében könnyen felfedezhetik őket, de az éjszakában sem, mert a sötétben észrevétlenül rajtuk üthetnek. Maria fejében a legszörnyűbb gondolatok kergetik egymást. Vannak pillanatok, amikor a rémisztő feltételezések úgy törnek ránk, mint egy csapat fúria, és teljesen elárasztják az elménket. Amikor azokról van szó, akiket szeretünk, minden józanságunkat elveszítjük, és a legképtelenebb dolgokat is elképzeljük. Maria arra gondol, hogy a füzet eltűnhet, és akkor soha többé nem szoríthatja magához. Az is eszébe jut, hogy az embert az erdő sem rejti el olyan jól, mint a tömeg. Ezt minden szökevény tudja.

Ipsé esti hazatérése

Ipsé későn ér haza. Hét óra van, már sötétedik. Fáradt és kíváncsi, mert otthon Maria füzete várja. De hiába köröz a Weststadt jobbára egyirányú, szűk utcáiban, nem talál parkolót. Csak a modern zsinagóga előtt van jó hatautónyi hely, de ott biztonsági okokból tilos megállni. Jó, még két kör, gondolja, és felhangosítja a rádiót. Az ideges ritmustól egyre gyorsabban és türelmetlenebbül rója a 10 km-es sebességre korlátozott utcákat. Aztán feladja, és leparkol a zsinagóga előtt. A tilosban. Mert alig várja a Mariával való bibelődést.

A talányokkal gazdag éjszakai órák sokkal értékesebbek számára, semhogy a másnap reggeli rettenetre gondoljon.

„Mi lehet az oka annak – kérde Lichtenberg –, hogy a kellemtelen gondolatok sokkal élénkebb fájdalmat okoznak hajnalban, mint egy kicsit később, mikor már érzékeljük, hogy minden ébredezik? Vagy amikor már kikeltünk az ágyból? Vagy napközben? Vagy este, lefekvés előtt? Erről bőséges tapasztalatom van. Lefekvés előtt sokszor megnyugtató gondolataim voltak olyan dolgokról, amelyek hajnali négykor kínozni kezdek, elszomorítottak, olyannyira, hogy órákig

hánykolódtam az ágyamban. Hogy aztán reggeli kilenc órára erőt vegyen rajtam a közömbösség. Később meg a remény. Tényleg, vajon mi az oka, hogy ami reggel kilenckor még gyötör, az tízkor már nem? Aztán tizenegykor lehet, hogy megint. Eme kedélyhullámszerű örvénylésének okairól mit sem tudok. De azt jócskán megtapasztaltam, hogy valóságos.”

Háznépe örömmel fogadja. Ahogy kulcscsörgetve belép a hosszú előszobába, máris elkezdődik a versengés, hogy ki ölelhesse meg elsőként. Három medvebocs tolong, bucskázik, vet cigánykereket, csak hogy elsőként vegye karjaiba a Nagymedve.

Ipsét minden este vidámság fogadja otthonában. Lakásának küszöbét átlépve feledi a világ aznapi gonoszkodásait, környezete szeretetlenségét, beteges szabályimádatát. Senki sem gyűlöl egy országot jobban, mint az, aki harminc éve él benne, mégsem érzi, hogy befogadták volna. Már mindent megismert, az összes hibáját, gyenge pontját. Kiváltképpen az ittlét előnyeit és szépségeit gyűlöli, mert hajdanán ezek bővületében választotta lakhelyéül.

Férfiass birkózás, ölelések, vállveregetések. Átöltözés, kézmosás, készülődés a vacsorára. Jöjjel Jézus Légy Vendégünk – várjuk meg, amíg a legéhesebb is összekulcsolta a kezét!

Mire íróasztalához ül, háznépe nyugovóra tért.

Maga elé veszi a füzetet, végigpörgeti megbarnult lapjait. Látja, néhol olyan apró betűs az írás, hogy nagyítót kell majd használnia.

Poharát megtölti freiburgi Gutedellel, pipára gyújt, és fordítani kezdi a német mondatokat.

Ádám naplója I.

Október 20. van, végre megérkezett a rövid sürgöny, hogy 24 órán belül be kell rukkolnom Pólába. Elmegyek az

irodába, hogy felmondjak, és kikérjem az üzem ajánlólevelét. Este mindenkitől elbúcsúznak, hajnali négykor indulnom kell. Öcsém kikísér az állomásra. Tiszta idő van. Sohasem voltunk ilyen közel egymáshoz. Körülöttünk a fekete hegyek: meráni szülőföldem. Nem vagyok szomorú, mert végre megszabadulhatok az üzemtől, a portól, a gáztól. De este sírtunk egy sort. Még apám is könnyezett.

*

Itt, Pólában minden új és idegen. A kürt hangja, a felcsattanó parancsszavak, a mosolygós bajtársak, a népek színes forgataga, a klíma, a sós tengeri levegő. Gyorsan oldódik bennem az otthoni ridegség, összeszedettség. Az ellátás elsőosztályú, még bort is kapunk, negyed litert ebédre, fél litert vacsorára. Szürkületkor mámoros fejjel a környező lágy dombokat csodálom, s persze a tengert, a hajókat, a várost, a római falmaradványokat, az arénát. Eszembe jutnak apám padláson őrzött könyveinek varázslatos képei. Most beléjük léptem, részükké váltam: látvány a látványban, vér a vérben. Matrózruhám: fenséges sirályszárny.

*

Ismerkedem a pólai lányokkal, persze csak a magam módján. A matrózok seregestől keringenek egy-egy ilyen ház körül, van is elég belőlük. Tréfálkoznak, huncutkodnak, enyelegnek, marasztalnak éjszakára. Az egyik szőke fejecskéjével pajkosan mellembé bök, lekapja fejemről a matrózsapkát, és eltűnik a szobájában. Felindultságomban levegő után kapkodok.

*

Szigorú, kemény kiképzés után Triesztben. A Panther fedélzetmestere igazi porkoláb, ott csíp belém, ahol éri.

*

Forró nyári délután. Felcsattan a parancs: „Zu-hany-hoz! Nyo-más! Zu-hany-hoz!” Nyolc társammal azonnal nekifeszülünk a szivattyúknak, mert az úszónadrágos tiszték máris

gyülekeznek a hátsó fedélzeten. Másodkapitányunk, Eugen Mallinarich von Silbergrund und Kolinensieg, aki mindaddig sokat zaklatott, kilép kajütjéből, és kétszer elkiáltja a nevem. Megijedek, de tiszta a lelkiismeretem, s tudom, hogy mit kell ilyenkor tennem: hozzárohanok, kihúdom magam: „Parancsára!” „Jössz-e velem Pekingbe?”. Kérdése torkomra fagyasztja a szót. Dereng ugyan valami, hogy kinevezték a Kínába induló különítményünk parancsnokának, mégsem hiszek a fülemnek. „Igenis, örömmel”, motyogom félálomban. „Lelépni!” Visszatántorgok a szivattyúkhöz: Pe-king... Pe-king... Pe-king...

*

A zuhanyos intermezzo után helyzetem gyökeresen megváltozott. Még a fedélzetmester is emberségesebben bánik velem, mióta kitudódott, hogy a nagyhatalmú von Mallinarich embere lettem.

*

Már gyógyulófélben voltam a nagy álomból, erre ma megérkezett von Mallinarich sorhajóhadnagy levelezőlapja: „Már beszéltem Makovie-val, néhány napi türelmét kérem, minden tőlem telhetőt megteszek, meg lesz elégedve az eredménnyel. Mallinarich.”

*

Végre itt van, feketén-fehéren: augusztus 22-én jelentkezni kell a Pólában állomásozó S.M.S. Kaiserin Elisabeth torpedórombolón! Ezek után profószom bejelenti, hogy előtte még nyolcnapi szabadságot is kapok, és kénytelen-kelletlen kitölti a szabadságos papirost. Nincs kitől elbúcsúznom. Gáz-gőz-gumi! Nincsen miért hazautaznom.

*

Néhány kellemes nap, futó ismeretség a Bellona lakó- és szálláshajón – jó, ha szoktatom magam a tengerhez. Ébredéskor első pillantásom mindig Elisabethre esik, ahogy a szárazdokkban világ körüli útjára cicomázzák.

*

Mallinarich kezdi összeszedni az embereit. A kiválasztottak egy része az Elisabeth legénysége lesz, a többiek a Pekingben állomásozó különítményt fogják váltani. Én az utóbbiak közé tartozom, vagyis parancsnokommal Qinhuangdaóban partra szállva, vonattal Pekingbe fogunk utazni.

*

Itt a várva várt pillanat: fedélzetre léphetünk, hogy megkezdjük hajónkra feltölteni az ellátmányt. A szenelésnél nincs pardon, még a tiszteknek is izzadniuk kell. A rakodást a hajóhídon felállított fűvószenekar pattogó nótái kísérik. Az ezernyi, kőszénnel megtöltött fűzfavessző kosár kézzel kézre jár a hajó telhetetlen gyomra felé. Műszerek, szerszámok, készülékek, óriási mennyiségű gyarmatáru érkezik. Hatszáz ember többéves ellátmánya.”

hadihajók, Levente álma

Az SMS Kaiserin Elisabeth, vagyis *Őfelsége Erzsébet császárné hadihajója* a Császári és Királyi Haditengerészet egyik I. Ferenc József-osztályú védett cirkálója, az SMS Kaiser Franz Joseph I testvérhajója – olvassa Ipse a világhálón. Nevét a magyarok kedvenc királynéjáról, Erzsébetről kapta.

A cirkálón mintegy 400 főnyi legénység szolgál, közülük 40 magyar származású tengerész. A 4000 tonna vízkiszorítású hadihajó fegyverzete két darab 24 cm és hat darab 15 cm kaliberű lövegből, 16 darab 4,7 cm kaliberű gépágyúból, valamint négy torpedóállásból áll. Maximális sebessége 20 csomó. A hajógerinc lefektetésére 1888. július 1-jén kerül sor a pólai Arzenálban. Vízre bocsátása 1890. szeptember 25-én szerencsés körülmények között zajlik.

Nem úgy, mint jó kétszázötven évvel idősebb társáé, a Vasáé, amely 1628. augusztus 10-én kóstolta meg a számára végzetesnek bizonyuló svéd tengervizet. Ipsében felötlik Leventének, Ludovika éppen aktuális lovagjának a gyerekkori álma: szeretné meglátogatni az egyik stockholmi múzeumban kiállított Vasát. Múlt év közös szilveszterezésén mesélte Ipsének, szepegeve, jó félhúsban. Ipsének eszébe jut, hogy ő is jó félhúsban segítséget ígért az álom valóra váltásához.

Ádám naplója II.

Nagytakarítás. A szárazföldi patkányoknak fogalmuk sincs, mit jelent ez a munkálat egy hajón.

*

Elisabeth legeldugottabb bugyra is ragyog! Jöhetnek a szakemberek, hogy kipróbálják a fegyvereket és ellenőrzik a műszereket. Egy kis, dohogó gőzös órákig valcerezik Sissivel, míg beállítják királynénk iránytűjét.

*

Az első hivatalos látogató maga Julius Ripper admirális. A díszszemlén mindannyiunkkal kezet fog. Tisztek, altisztek hozzátartozói. Eszembe jut családom. Rég nem írtunk egymásnak, azt sem tudják, hová indulok.

*

Augusztus 30-án berakodjuk a konzerveket, a kávé, és feltöltjük a hűtőkamrákat friss hússal. Délre minden a helyén van. Nekem még hirtelen el kellett mennem Mallinarich sorhajóhadnagy édesanyjához, hogy elvigyek neki egy kocsikerék nagyságú sajtot, s magamhoz vegyek egy kis csomagot, amelyben az öreg hölgy szerint fia számára nélkülözhetetlen dolgok vannak.

A búcsúzkodókkal megtelt csónakok visszaindulnak a partra. Megérkezik az utolsó posta. Délután ötkor felzeng a horgony felvonását jelző kürtszó, és kiadják a parancsot: Búcsúzásra sorakozz! Hajónk körül a legénység integető hozzátartozóival megrakott bárkák köröznek, többek között fedélzetmesterünk felesége hét gyermekével. A kicsik lepedőnyi fehér zsebkendővel integetnek az életükből több évre távozó apjuknak. Rosszkedvem van. Bosszant, hogy eszembe jutott apám, anyám, testvéreim, szülőföldem. Összelelkezve, némán állunk társaimmal. Lassan megvigasztalódom.

Elisabethünk császárnői eleganciával búcsúzik Pólától. A környező csatahajók legénysége lelkes hurrával bocsát utunkra. Háromszoros hurrával hagyjuk magunk mögött az itthon maradókat, miközben fúvószenekarunk rázendít a császári himnuszra. Isten veled, Póla! Isten veled, Heimat! Ki tudja, mennyi időre?

Ludovika, magyar tenger

Amolyan együgyű katonanapló – törölgeti szemüvegét fáradt Ipse. Noha meg kell hagyni, szerzőjének van némi írói vénája. Ahogy tömörít, ahogy sejtet. Nagy talány, hogyan kerülhetett Heinrich és Lujza levéltárába.

Ipsé dilemmázik, folytassa-e a fáradtságos munkát, vagy hagyja el ezt a kitérőt, hisz látszólag semmi köze a két főhős dokumentumaiból összeálló történethez.

Noha ezzel a maga által meghatározott alapszabály ellen vétene, miszerint a levéltár minden egyes darabja feldolgozandó. Az ismeretlen, tagadhatatlanul gondozott írású történetnek első akkordjai amúgy is beépültek már a *-né* szertező szimfóniájába.

Bóbiskoló Ipsét Ludovika üzenete józanítja: idén az ünnepek alatt Magyarországon marad, mert Leventével és vitorlázó barátaikkal a Balatonon fognak szilveszterezni. A „magyar tenger partján” – húzza el száját Ipsénk, és elhatározza, hogy igenis követni fogja ennek a *furcsa késztetésből hirtelen Ádámnak keresztelt szellemfinek* a várhatóan óceánokon átívelő történetét.

Hogy a féltékenység vagy a kíváncsiság befolyásolja-e inkább döntését, nehéz megállapítani. Talán e két erős érzés cselekvésre serkentő keveréke.

Ghizela – január

– Szülővárosomban 1919 elejére a kíváncsiskodás lecsendesedett – szólal meg a középső erkély konyhájából Ghizela, miközben elővesz 12, faluról beszerzett, a városban „házi”-nak emlegetett tojást. Nagy, lapos tányérba kimér 12 kanál cukrot, 12 kanál lisztet, 3 kanál grízt, és felbont egy csomag szalalkált. A tojásokat feltörve egy-egy üvegedénybe különválasztja a fehérjét és a sárgáját. – Máramarosziget átváltozott Sighetu Marmației-re, vezetését a románok vették át. Tisztességes, csodálnivaló emberek. Új államunk hivatalos nyelve a román lett.

Se szeri, se száma nem volt a román nyelvkurzusoknak, amiket a magyar fiataloknak, főleg tanároknak és tanítóknak ajánlottak. De a falvak román lakosságának is, amely a hivatalosságok szerint idegen szavakkal megfertőzött, elkorcsosodott nyelvet beszélt.

Január legelején az utcán össztetalálkoztam régi osztálytársnőmmel, Vlad Tereziával. Nagyon örültünk egymásnak, karon fogva Daud bácsi közeli cukrászdájába ültünk be. Krémes téstát rendelt és citromos limonádét, majd azt mondta,

iratkozzunk be mi is egy románkurzusra, mert diplomások lévén jogunk van rá. Mint a villám ütött belém az ötlet: itt a lehetőség, hogy belépjek az új világba!

A Baia Mare-i, tanítóknak fenntartott iskolába jelentkeztünk, ahol Cornel Popnak, Ioan Petrescannak, Cornel Singeorzannak és Ambroziu Iluțnak hívták a tanárokat. Hamarosan az is kiderült, hogy tanítónőkként ingyen végezhetjük el a tanfolyamot.

Csak anyámmal nem tudtam mit kezdeni. Minden reménye bennem volt. Apám halála után nővérem férjhez ment Budapestre, két bátyám meg minden alkalmat kihasználta, hogy ne kelljen a ház körül segítenie. Béla öcsém volt a leg-hűségesebb, de hát ő még csak tízéves volt. Anyám abban reménykedett, hogy otthon maradok, és majd jól férjhez ad.

Engem meg kétségek gyötörtek. Megígértette velem, hogy csak egy hónapra megyek el, szétnézni az új világban.

Vonatom kora hajnalban indult. A házban még mindenki aludt. Anyám ágyához léptem. Megsimogattam fáradt arcát, és vigyázva, hogy fel ne ébresszem, párnájára tettem egy levágott, piros szalaggal összekötött tincset a hajamból.

Így indultam el Tereziával és Nap Mariával, régi aknasugatagi osztálytársnőmmel, hogy szerencsét próbáljak az új, román világban.

A zsúfolt, rettenetes szagú vonat folyosóján bóbiskolva eszembe jutottak anyám délutáni, szemrehányó szavai, hogy már újesztendő napján ki kellett volna cserélnünk a cselédeket.

– Még a Csonkahéten előkéred mindazt, amit a múlt esztendőben ilyenkor a használás vagy a gondviselés végett a kezükre adtál.

Mintha régi leckét mondana fel.

– Legyen leltárod, ami alapján darabról darabra átnézed, melyik vagy micsoda milyen állapotban van. Akinek a fizetéséből

még bent van, azt add össze és fizesd ki. Ha a cselédet valamiért nem tudod nélkülözni, a mérget, amikor megcsendesedett, szép szóval intsd meg: sokuk ettől megjobbul. Légy mindig mértéktelen! Ez az asszonyokat széppé teszi. És a cselédek közt is jó híreket fogják terjeszteni. A szegődtségekönvbe be kell írni az új cseléd nevét, hazáját, kötelességét és bérít készpénzben vagy ruhában, s hogy melyik mit vett ki abból foglalólul vagy előpénzül. Az új cselédet a gazdasszony először szép móddal igazítsa útba, és mondjon meg mindent, hogy szokott cselekedni, s mutogassa meg neki, hol mi áll.

Duruzsolta mestere, Nagyváthy, A szorgalmatos mezei gazda és magyar házi gazdasszony derék pártfogója nyomán.

Világosodott.

A körülöttem szorongó utasok mocorogva ébredtek. Forró homlokomat a jégvirágos ablakhoz nyomtam. Gyötört a lelkiismeret, hogy hazudtam anyámnak, hogy nem mondtam meg neki az igazat. Otthagynom a szülői házat, mert más jövőt képzelek magamnak, mint amit ő nekem szánt, vagyis hogy átvegyem tőle a népes család és a cselédek irányítását.

– A káposzta ezen időben meg szokott fagyni – suttogeta tegnap ebéd közben, mintha csak magában beszélne. – Tehát azt őrizni, és minden héten kétszer felbontván, a rothadatot lehányatni és a nyomódeszkát hideg vízzel megmosatni szükséges. Az ugorkás hordókat is körül kell vizsgálni, és ha látja a gazdasszony, hogy az ugorka lágyul: szűrje le a levét, és másodszor is töltsön rá jó ecetet, kétannyi borral elegyítve lágymelegen. A zöltségpincéket is szellőztetni és tisztogatni kell ezen időben, s a rothadó leveleket, kivált a magnak való plántákról, tisztán lemetélni. Ha valamelyik tehén leborjazott, azt sarjával kell táplálni, hogy legyen mitől tejeljen. A füstre aggatott húst és szalonnát, ha a füst azokat jól megfogta, le kell szedni, és hideg, szellős helyre felaggatni. A férficselédnek a hosszú estéken, ha nincs egyéb dolga annál, hogy a konyhában dohányozzék, a gazdasszony

adjon munkát, köttessen szakasztókat, fonasson sajt száraztót, borítókast, szemethordó és tojástartó kosarakat. Ha fonni tudnak, erre is rá kell őket hajtani; az apróbb gyermekek pedig morzsoljanak kukoricát, fosszanak tollat, és ami fonál ki van párolva, aki ráér, csak gombolyítsa.

Ebéd után az egyik cseléd lány már kezdte leszedni az asztalt. Testvéreim meg szokás szerint szétszaladtak a ház különböző zugaiba.

Felálltam, hogy elinduljak becsomagolni a bőröndömet, de anyám karomra tette a kezét, és visszahúzott maga mellé az asztalhoz.

– A csinos asszonyt leghamarabb a konyhából szokták megítélni – nézett inkább szomorúan, mint szigorúan a szemembe. – Erre nézve minden hét szombaton délután a tűzpadot, ha kigödrösödött, megtapasztasd és kimeszeltesd és a faedényeket megköporoztasd, a cint megsiklóztasd és a rezet meszes lúggal mosasd. Ha azt akarod, hogy a tejből és tejszorból bizonyos hasznod legyen, a tejszorbakat legfeljebb minden héten egyszer kifőztesd, kiszáraztasd, és a tejet lágyemeleg helyen tartsd, hogy jólét felvesse.

– Hogy szavamat ne felejtsem – lépett be délután a szobámba, és leült az ágyamra az utazásra előkészített ruháim közé –, a hónap végén elő kell venni a jegyzőkönyveket, és összevetni, mi volt ezen hónapban a jövedelem, és minekutána a mézárósfű kifizettetik a húsért és egyébért, mire megyen az egész költség.

Nem szóltam semmit, csak megadóan bólogtam.

Ipsé tengere, Dódi bácsi

Ipsének Ludovikára meg a balatoni szilveszterezésre gondolva összeszorul a szíve. Behunyt szemmel, keserűen megjegyzi magának, hogy neki, erdélyi embernek igenis mindig volt IGAZI tengere. Születésétől fogva.

Vajon aki még nem látott tengert, ismeri-e azt az érzést, amely megmozdul benne, mikor a tengert először meglátja? Vajon, akit még nem ért nagy szerencse, akit még nem ért nagy csapás, ijedelem, el tudja-e képzelni, micsoda érzéseket bont ki mindez a lélek mélyéből? Aki még nem menekült meg veszedelemből, tudja-e, mennyire szereti az életét? Aki még nem temetett anyát, apát, testvért, gyermeket, ismeri-e azt a kapcsot, amely a lelkeket összeköti? Az ember lelke gúzsba kötött láng. Lélek helyett azt kellene mondani: én. Minden cselekedet egy-egy felelet erre a kérdésre: kiva-gyokén. Minél szokatlanabb a cselekedet, annál erősebb a felelet. Elképzelni sem tudok olyan embert, aki azt mondta volna: én aljasabb akarok lenni, mint te vagy. A jólét a földhöz foglalja a lelkeket, a szenvedés old a foglalatlan. A szenvedő ember érzi, hogy nem ez a földi világ az ő hazája. A lélek megmozdul – a vackában nyugtalanított állat –, s külön érez.

De mi akkor az ember? Az, ami a harmincsepp: távolra jutott kerek egész részecskéje a tengernek. Egy haza van, a tenger, minden más csak félreértés. Nem véletlen, hogy a savak, a spódium, a kalcium keverékének aránya egy és ugyanaz a tengervízben és az emberi vérben.

Szóval a Fekete-tenger – suttogja szellemek hangján Ipsé. – Ahová minden nyáron elutaztattak öcsém.

Kezdetben néhányszor a testvérek számára meghitt, megnyugtató apai-anyai társaságban.

Később csak anyjával. Apjuknak valamiért otthon kellett maradnia. Helyette a vezetés közben orrában kiszámíthatatlan ritmus szerint turkáló, a zöldes turhából mutató- és hüvelykujjával borsónyi galacsinokat gyúró, majd azokat a kocsiban szétpattintó Dódi bácsival, a megyei kommunista újság teljhatalmú főszerkesztőjével utaztak, aki anyjukat Ingécskének becézte – fiai előtt katonás fegyelemmel mellőzve a birtokos személyragot.

Évekig négyen szoronganak a hosszú úton a luxusautónak számító világoszöld Lada hátsó ülésén: Ipse, az öccse és Dódi bácsi leányocskája meg kicsfia. Minden augusztusban, kiszáradt torokkal, álmosan szipákolva, míg fel nem éledtek a hajnali tenger első sós fuvallatától. Gyermek Ipse ilyenkor titokban duplán szipákol, mert sehogyan sem értette, miért Dódi bácsival és nem az apjukkal mentek, akit ugyan más városba helyeztek cérnagyári aligazgatónak, de az anyjuk mégis vele osztotta meg hétvégén az ágyat. Apa szombat délután érkezett haza az akkortájt mesés kincsnek számító olajostonhal-konzervekkel és marcipánnal degeszre tömött táskájával.

Ádám naplója III.

Este a zöld ernyős íróasztali lámpát felkattintó Ipse pipára gyújt, elindítja Szabó Gábor *Femme Fatale*-ját, és a freiburgi Gutedelből kortyolgat. A kezdő szám két gitárszólamát hallgatván – Bud Nuanez húzza, Szabó Gábor taszítja, Nuanez feladásra, Szabó folytatásra nógatja őt – elbizonytalanodik, olyannyira, hogy legszívesebben hagyná a szürke füzettel való bíbelődést. De ahogy megszólal Ken Wild apaian simogató basszusa, majd ahogy Chick Corea elektromos zongorájának sejtelmes futamai is bekapcsolódnak, Ipse továbblép.

Éjfélkor mindkét hadosztály a fedélzeten van. Az egyik leadja, a másik átveszi a szolgálatot. Így fog ez menni minden áldott nap, míg tengeren vagyunk. A szolgálat után felakasztjuk függőágyainkat, és nyugovóra térünk az üteg-fedélzeten. A szolgálatos hadosztály összes tagjának a fedélzeten kell tartózkodnia. Akinek nem jut órhely, igyekszik megbújni valamelyik szélvédettebb sarokban. Fázunk és

szundikálunk. Hajnali ötkör: ébresztő! A fedélzeti lejáraton beáramló hidegtől mindannyian vacogunk. Felöltözni, de íziben, mert a kürt máris fűjja a gyülekezőt! Sorban és glédában, igaz, kicsit imbolyogva, mert Sissink ide-oda billeg, szökdécsel. Sápadt arcok, kivörösödött szemek. A tengeri betegség máris tiszteletét teszi. Nekem is kavarog a gyomrom, mintha nyolc napja egyfolytában hintán ülnék. Sorakozó, hogy mindenki megvan-e. A szálláskörletek kapnak egy-egy hordót mosakodásra. Függőágyainkat a fedélzeti korlátra akasztjuk. Irány mosakodni. A szemfülesebbek meztelen felsőtesttel máris a hordónál sorakoznak. Szerencsések, tiszta vízben mosakodhatnak! Az álmosabbaknak sorba kell állniuk, míg az egyre szennyesebb vízű hordóhoz érnek. Ennél már csak a heti fehérneműmosás kellemetlenebb. A fedélzeten történik, kulcsszappannal és súrolókefével, a tisztak árgus szeme előtt. Hamarosan rákapok a titkos, éjszakai mosásra.

Hat órakor reggeli: kávé és a hajópékségben sütött friss cipó. Ezután következik a körletezés. Végig kell pucolnunk az egész hajót, főleg a fedélzetet és minden fémtárgyat. Délig riadógyakorlat és tanulás. Az időközben felállított és megterített asztalokon ízletes, tápláló étek. Másképpen ki sem bíránk a mindennapos lótás-futást. A délutáni pihenő alatt mindenki füstöl, énekel vagy szunyókál. Kettőtől előlről kezdődik az egész nyomorúság, egészen öt óráig. Hatkor indul az éjszakai szolgálat. Ez lesz minden áldott nap, míg a tengeren vagyunk.

*

Az egyiptomi partokhoz közeledünk. A meleg egyre elviselhetetlenebb. Most bizony visszasírjuk az Adria hűvös szellőit. Port Saidtól a révkalauz aprócska hajóját követve szeptember 6-án megérkezünk Szuezebe. Körös-körül kopár, vörös hegyek, elvétve néhány pálmafa, fehérre mázolt őrtornyok. A hőség kibírhatatlan. Legvékonyabb egyenruhánkba bújtunk. Bakancsainktól rég megszabadultunk.

*

30-40 Celsius-fokos hőség és szélcsend. A hajó gyomrában elszabadult a pokol. Csoda, hogy gépészeink bírják még.

*

Már nem bírják. Naponta négyen-öten elájulnak. Ma éjszaka mind a nyolcan. Nehezen tudjuk felvonszolni bajtársainkat a fedélzetre. Ecetes szívmasszázs. Egy idő után magukhoz térnek.

*

Karunk, mellkasunk tele köleshimlős kiütésekkel. A zuhanyrózsákból éjjel-nappal folyik a víz, de ki állna be a 30-32 fokos sugár alá? Tíz évet odaadnám a hűvös adriai szellőért! Akármire érsz, megéget! Még a fedélzet is, pedig azt állandóan locsolják. A légénység kecses balettkarrá változik, ha kötelező gyakorlatra parancsolják.

*

A Vörös-tenger partján fekvő Adenben szívet faszolunk. Átnézzük a felszerelést.

*

A brit és olasz állomáshajók üdvözlését fogadva elértük az Indiai-óceánt.

A viharos tengeren úgy hánytunk mindannyian, mint az úri kutyák.

Magyar bajszú, csinos hajóorvosunk azzal vigasztal, hogy miután megszoktuk a hajóutazást, a tengeribetegség valószínűleg elmúlik majd. Néha azonban – tárja szét kezét sajnálkozva – még a partraszállás után is tart. Egyesekre könnyen rátör, másokra soha. A betegség oka ismeretlen, ennek következtében ellenszere sincs. Kioszt egy-egy adag bromurált a szenvedőknek, de érthető módon elhallgatja az úgynevezett „vibrációs székelt”, amely szokott néha használni: sűrű, apró, fel-le irányuló mozgásokat végez, ellensúlyozva a hajó himbálózását.

Mikor a széket bizalmasan megemlítem, félrevon és megkérdi, honnan tudok róla. Mondom, utazásunk előtt a Bello-nán volt időm elméletileg felkészülni a tengeribetegségre.

Mire ő: már első találkozásunkkor látta, hogy én milyen vagyok, és hogy kedveli az értelmes matrózokat... De nem biztos, hogy számíthat-e titoktartásomra (tulajdonképpen valami diszkrécióról summogott). Mondom, hogy igen, ha a titok nem vét a szolgálat ellen. Dehogyan vét, legyint, és a kezembe nyom egy vaskos, sötétkék kötésű, aranybetűs könyvet, azzal, hogy ne mutassam meg a többieknek.

Vaskos, sötét könyv – idegen tárgy az idegen világban. Csak titokban olvassz. Német szerzője bizonyos báró dr. Krafft-Ebing R., de a címe latin, legalábbis az eleje: PSYCHOPATHIA SEXUALIS, aztán jön a magyarázat: különös tekintettel a rendellenes nemi érzésre – törvényszerű orvosi tanulmány orvosok és jogászok számára. Lekelés előtt nekilátok...

Összevissza érzések, ilyen könyvet eddig nemhogy nem olvastam, de el sem tudtam képzelni, hogy valaki ilyesmit leírhat, és az nyomtatásban meg is jelenik. Nem tudok elaludni, mintha felváltva a pokol és a mennyország kapujában forgolódnék: *H. asszony 26 éves, olyan család tagja, melyben idegbajok vagy lelki zavarok állítólag nem fordultak elő. Ellenben ő maga a hysteria és neurasthenia jeleit mutatja. Bár 8 éve van férjénél és 1 gyermek anyja, sohasem kíváncsi coitus után. Mint fiatal leány szigorúan erkölcsös nevelésben részesült, házasságáig szinte naiv tudatlanságot árukt el a nemi élet körében. 15. életéve óta rendszeresen menstruál. Genitáliáin valami jelentősebb abnormitás nincs. A coitus nemcsak hogy nem okoz élvezetet, de egyenesen kellemetlen neki. A tőle való idegenkedés mindinkább fokozódott benne. Nem tudja felfogni, hogy miképp lehet ilyen actust a szerelem legfőbb élvezetének tekinteni.*

A szerelem előtte sokkal fenségesebb, semhogy ilyen ösztönnel öszszefüggésben lehetne. Meg kell jegyezni, hogy H. asszony komolyan szereti urát. Midőn megcsókolja, határozott élvezete támad, de ezt pontosan jellemezni nem tudja. Azt azonban, hogy a genitáliáknak valami közük lenne a szerelemhez, nem tudja elfogadni. Különben nőies természetű, határozottan okos asszony.

Psychopathia Sexualis

Ezek után Ipse sem tud elaludni. *Ha megkérdeznék tőle, miért Ádámnak nevezte el ezt a névtelen katonát, nem tudna értelmes, meggyőző választ adni.*

Krafft-Ebing R. nevére rákeres a világhálón, és az antikvarium.hu-n percek alatt megrendeli a könyv magyar fordítását. Néhány napra rá a műanyag buborékos fehér borítékba csomagolt könyv ott fekszik íróasztalán. Württembergi Trollinger & Lemberger cuvée-t tölt poharába, pipára gyújt, és Richard Galliano *La valse à Margaux*-ját hallgatva felpozza a már első pillantásra is lenyűgöző darabot. Nagy méretű, 478 oldalas opusz. Sötétkék, szigorú borító, aranyozott betűs címmel. Alcíme:

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL

A RENDELLENES NEMI ÉRZÉSRE

TÖRVÉNYSZÉKI ORVOSI TANULMÁNY
ORVOSOK ÉS JOGÁSZOK SZÁMÁRA

ÍRTA

BÁRÓ DR. KRAFFT-EBING R.

az elmegyógyászat és idegbajok ny. r. tanára a gráci,
utóbb a bécsi egyetemen

XII. BŐVÍTETT ÉS JAVÍTOTT KIADÁS UTÁN

MAGYARRA FORDÍTOTTA

DR. S. K. M.

gyakorló orvos Budapesten

II. JAVÍTOTT KIADÁS

A 478 oldalas könyv végén számozatlan reklámodal:

A NEMI ÉLET LEXIKONJA!
AZ ÉLETBŐL AZ ÉLETNEK ÍRVA!

A NEMI KÉRDÉS

ÍRTA:

DR. FOREL ÁGOSTON

AZ ORVOSTUDOMÁNY, JOGTUDOMÁNY
ÉS BÖLCSESZET DOKTORA,
EGYETEMI TANÁR, A ZÜRICHI ELMEGYÓGYINTÉZET
V. IGAZGATÓJA
A VILÁGHÁBORÚ TAPASZTALATAI ALAPJÁN
BŐVÍTETT LEGÚJABB KIADÁS UTÁN FORDÍTOTTA:
DR. FÜLÖP ZSIGMOND

NÉMET NYELVEN

EDDIG 200.000 PÉLDÁNY FOGYOTT EL!
MEGJELENT A VILÁG VALAMENNYI
KULTÚRNYELVÉN!

A NŐ

TANULMÁNYOK A NŐ TESTÉRŐL, LELKÉRŐL, NEMI
ÉLETÉRŐL ÉS EROTIKÁJÁRÓL

ÍRTA:
DR. BAUERA. BERNHARD
ORVOSTANÁR, EGÉSZSÉGÜGYI FŐTANÁCSOS

FORDÍTOTTA:
DR. FÜLÖP ZSIGMOND

A magyar fordítás nyelvezete régies, jól illik a korhoz – alapítja meg Ipse –, tulajdonképpen a napló fordítását is ehhez kellene igazítanom. Pipája egyre-másra kialszik, türelmetlenkedő ujjal keresi az Ádám naplójába feljegyzett első részletet.

Ádám naplója IV.

Rövid colombói kikötés után a tükörsima tengeren Szingapúr felé vesszük utunkat. A Malaka-szoroson áthaladva, Szumátra partjai mentén hajózva elalélt legénységünk életre kap a természet bujaságától.

Ha nem vagyok szolgálatban, lefekvés után a könyvet olvasom, ami minden alkalommal valósággal katapultál a realitásból: Z. 21 éves kisasszony, soha sem volt súlyos beteg, de főfájásban szokott szenvedni. Testileg egészségesnek tartja magát, de időnként mégis eszeveszettnek. Nevezetesen akkor, ha a következő képzeletei elevenednek meg: kora ifjúsága óta azt képzeleli, hogy őt büntetik, megfenyítik. S ilyenkor legfőbb vágya, hogy nádpálcával durván elpáholják. Azt hiszi, e kívánsága onnan származik, hogy atyjának egyik barátja őt 5 éves korában tréfából térdére fektette és ütötte. Azóta keresve keresi az alkalmat arra, hogy verést kapjon, de kívánsága legmélyebb sajnálatára nem teljesedett. Képzeletében tehetetlenül megkötözöttnek gondolja magát. E szók: „nádpálca”, „fenyíteni” nagyon felizgatják. Körülbelül 1 év óta hozza az

eszméit a férfi nemmel kapcsolatban. Ezelőtt szigorú tanítónőt vagy csak egy pusztá kezét képzelt el magának, amely őt veri. Most egy általa szeretett férfi rabszolgánője szeretne lenni. Ez verje őt, miközben ő a lábát csókolgatja. Hogy ezen érzései nemi természettel bírnak, arról nincs tudomása. Leveleinek egyes részletei az eset masochistikus jellegére¹ vonatkozóan érdekesek: „Eleinte komolyan arra gondoltam, hogyha e képzelődéseim nem hagynak el, tébolydába megyek. E gondolatra akkor jöttem, midőn egy ideggyógyintézet igazgatójának történetét olvastam, aki egy hölgyet hajánál fogva ráncigált ki az ágyból, és bottal és lovaglóstorral ütötte. Reméltem, hogy én is ugyanilyen bánásmódban fogok itt részesülni, így tehát öntudatlanul szőttem a férfiakat képzelődéseimbe. Legszívesebben azonban azt a jelenetet festettem ki magamnak, midőn durva, műveletlen ápolók kegyetlenül bántak velem. Gondolataimban előtte heverek, egyik lábát tarkómra teszi, miközben én a másikat csókolgatom. Izgat ez az eszme, amelynél nem ver. De a képzelet hamar változik, egészen más jelenetek foglalják el a helyét, melyekben ismét ütlegel. Egy pillanatban az ütlegekben a szerelem jelét látom, hisz ő kezdetben nagyon jó és gyengéd hozzám, és csak azután ver engem. Ez a túl nagy szerelem bizonyítéka. Azt képelem, hogy az ő legnagyobb élvezete abból áll, ha engem verhet – pusztá szerelemből. Gyakran azt álmodtam, hogy rabszolga vagyok – csodálatos!, sohasem rabszolgánő. Így például azt képzeltem, hogy ő Robinson, én pedig a vadember, aki szolgálok neki. Gyakran nézegetem a képet, amelyen Robinson lábát a vadember tarkójára helyezi. Most meg tudom magyarázni fentebb említett képzelődésemet: én a nőt általában alacsonyabbnak, alsóbb rangúnak képelem, mint a férfit. De nagyon büszke vagyok, és semmi áron sem engedek magamon uralkodni, innen van az, hogy férfinak képelem magam (aki természetétől fogva büszke és magasabb rangú), és ezáltal a szeretett férfi előtt történt

¹ magát kínzó mivolta

lealacsonyítás annál teljesebb. Azt is képzeltem, hogy rabszolgánője voltam. Ezzel azonban nem tudtam beérni, mert hisz utóvégre minden nő lehet férjének rabszolgánője.

*

Október 3-án megérkeztünk Szingapúrba. Egyenesen a szénraktárok felé tartunk, ahol megpillantottam az első kínaiakat. Kulik: előreálló pofacsont, tompán fénylő, sárga bőr, zömök, erős testalkat. A zuhogó esőben szótlanul, fűgén dolgoznak, nem úgy, mint az ordító, jókedvű négerek és malájok. Éjszakára eltűnnek, de hajnalban újrakezdik a rakodást. Hajónkat számtalan, banánnal, ananással és kókuszdióval megrakott lélekvesztő veszi körül, de tisztjeink a tifusz- és koleraveszély miatt szigorúan megtiltják a vásárlást.

*

Ma reggel fél hétkor parancsot kaptam, hogy hagyjam el a hajót, és szolgálati ügyben menjek be a félórai járásra eső városba. A partra érve riksát fogadok. Az ipse azonnal rohanni kezd. A feladat elvégzése után marad egy kis időm szétnézni a városban. Lakosságát európaiak, malájok, hinduk és kínaiak alkotják. A kínai negyedeket hamar felismerni a sok színes cégérről, falragaszról és plakátról. Fél tizenegy körül érkeztem vissza a szénraktárokhoz. Megrökönyödésemre Pendzsink hűlt helyét találom. Hátamon végigfolyik a hideg veríték. A halálra ijedt osztrák matróz láttán a kínai rakodók kajánul egymásra kacsintanak. Nagy későre észreveszem, hogy a szigetek előtt pöfékel, jó messze a szárazföldtől. Olyan törekenynek tűnik ekkora távolságból, mint amilyennek magamat érzem ebben a pillanatban. Kellett ez neked?! Egyedül maradni Szingapúrban, Hátsó-Indiában? A város felé indulok: azonnal jelentkezni fogsz az osztrák konzulátuson! Mire egy sovány kínai karon csíp és tört angolsággal felkínálja, hogy harmincöt dollárért, harmincért-huszonötért-ötért vitorlásával hajómhoz röpít.

Néhány cent van csak a zsebemben. Kiröhög. Kétségbeesem: gáz-gőz-gumi! Lógó orral továbblépek. S láss csodát, ott állnak a nagy kikötőhídon: postánkért felelős altisztünk, fényképészünk meg néhány civilbe öltözött tiszt! Még mindig halálra váltan elmesélem történetemet, mire vállamat lapogatva megnyugtatóan, hogy hajónk a vártnál hamarabb végzett a szeléléssel, s nyolckor irányt változtatott, hogy a külső kikötőben lehorgonyozhasson. Gőzbárka repít haza. Alig várom, hogy jelentéstétel után visszavonulhassak hirtelen nagyon otthonosnak érzett cellámba. Az elhagyottság érzésétől feldúltan nyitom fel a könyvet: *E. 35 éves kisasszony, 24 éves kora óta onanizál*². Dugába dőlt házassági tervei és heves érzéki izgalmai folytán masturbációra és pszichikai onániára adta magát³. Saját nembeli személyek iránt hajlamot sohasem érzett. Előadja: „6-8 éves koromban vágyam támadt, hogy megkorbácsoltattassam. Minthogy verést soha nem kaptam, és nem is voltam jelen midőn valakit megkorbácsoltak, nem tudom magamnak megfejteti, hogy miképpen jutottam e különös kívánsághoz. Azt kell hinnem, hogy ez velem született. Valóságos gyönyört éreztem ilyen korbácsolás elképzelésekor, és elábrándoztam, hogy milyen édes volna, ha egy barátnőm engem korbácsolna. Sohasem igyekeztem azonban ez ábrándjaimat megvalósítani. 10 éves korom óta el is tűntek.

*

Október negyedike: a Kínai-tenger vizein hajózunk. Csendes vizeken. Az éghajlat kedvező. Olvasmányom hatására képtelen vagyok elaludni: A bécsi allg. Krankenhaus egyik orvosa megismerkedett egy puellával⁴, aki tüntetően csak a kórház orvosaira fordította figyelmét. A orvossal való találkozással elragadta a gondolat, hogy orvossal beszélhet, és arra kérte őt,

² önmagával paráználkodik

³ bűnös gyönyörűségeiben forgolódék testben és elmében

⁴ leányzóval